

Gemert Weet: Geheimschrift (door Peter van den Elsen)

En, als heemkundige ook meegedaan aan Gemert Weet? Zo ja, dan heb je je zeker mogen buigen over 'Het Geheimschrift' (categorie 12 vraag 4), het eerste filmpje uit de reeks mysteries verteld door Ad Otten. Het geheimschrift handelt over de 'titulus crucis' ofwel het kruisopschrift op het altaarstuk van het Esdonkse kapelleke.

Het Esdonkse kruisopschrift is op zijn 'Rubens' geschilderd, dat wil zeggen, in spiegelschrift op perkament en bevestigd met twee spijkers. Soms wordt het opschrift op een bord geschilderd als verwijzing naar de relikwie die in Santa Croce, een kerk in Rome, wordt bewaard. De universiteit van Rome heeft het bord in 2002 met een koolstoftest onderzocht en daaruit blijkt dat het hout uit circa het jaar 1000 dateert. Het is dus een vervalsing.

Ik heb het mysterie nog eens extra goed beluisterd en door de vraagstelling ben ik op een onjuistheid gestoten. Ad verspreekt zich en heeft het aanvankelijk over het opschrift in het Latijn, Grieks en Arabisch. Later corrigeert hij zich en spreekt dan over Aramees in plaats van Arabisch. In Gemerts Heem 1999 nummer 4 heeft Ad Otten over het kruisopschrift geschreven en daarin noemt hij als derde taal Hebreeuws of Aramees. Voor de vraagstelling bij 'Gemert Weet' is het

filmpje bepalend, maar wat is nu de derde taal? Arabisch, Aramees of Hebreeuws?

Het is met zekerheid geen Arabisch, want deze taal stamt uit de achtste eeuw. Over het kruisopschrift zijn hele boeken volgeschreven en steevast wordt daarin Hebreeuws als derde taal genoemd. Bovendien wordt in het evangelie van Johannes, de enige evangelist die spreekt over drie talen, als derde taal Hebreeuws genoemd. Hij kan het weten, want in het evangelie staat dat hij onder het kruis heeft gestaan, zoals op het altaarstuk is te zien (links Maria, de moeder van Jezus en rechts Johannes, discipel en evangelist). Ik ben geen enkele bron tegengekomen die als derde taal Aramees vermeldt. Zeker is wel dat Jezus Aramees heeft gesproken, maar ook Hebreeuws en waarschijnlijk ook Grieks, in die tijd de gangbare internationale taal. Het Aramees is intussen bijna verdwenen, maar is ooit de meest dominante taal geweest vanaf de Middellandse zee tot aan India.

Het kruisopschrift is bedoeld als 'spotschrift' of 'schandschrift' dat tevens verwijst naar de reden waarom Jezus is gekruisigd: Iesus Nazarinus Rex Iudeorum (INRI). De tekst moet worden gelezen van rechts naar links en van onder naar boven. De belangrijkste taal staat onderaan (Latijn, de taal van de Romeinse overheerser), vervolgens Grieks en als laatste Hebreeuws. De Hebreeuwse vertaling van 'Jezus van Nazareth, Koning van

Het kruisopschrift in het Esdonks kapelleke in spiegelschrift.

de Joden' is namelijk Jeshua haNozri weMel-ech haJehudim. Nemen we van deze woorden steeds de eerste letter, dan staat er: JHWH, de Hebreeuwse naam van God. Deze dubbele aanklacht heeft tot de kruisdood geleid. Jezus noemt zich in de ogen van de Romeinse overheersers ten onrechte koning en in de ogen van de Joodse schriftgeleerden ten onrechte God.

P.S. Mijn vrouw, Claartje Krol, heeft de video beluisterd en alle vragen goed beantwoord. Bij

12.4.D heeft zij Arabisch en bij 12.4.G Aramees ingevuld. Ik heb dit echter foutief laten corrigeren in Hebreeuws en Gimmers. Curieus is het dat

Ad Otten voor zijn team bij beide vragen ook foutieve antwoorden heeft gegeven: Aramees en Gimmers!

Waarom draaien molenwieken altijd linksom? (door Ad Otten)

Goeje vraag! Bomen groeien een beetje met de zon mee waardoor een draaiing naar links ontstaat in de stam. Die draaiing zie je ook aan de barsten in oude houten balken. Als je aan de wortelkant - dat is de dikste en de sterkste kant van de balk - naar rechts draait, dan draai je de barst open, maar draai je naar links dan draai je de barst dicht.

De as tussen de wieken en de kamwielen in de molen is van oudsher van hout. En begrijp-

pelijk zitten aan de sterkste (ook dikste) kant, de wortelkant, de wieken. Om de molenas zo stevig mogelijk te houden moet ervoor gezorgd worden dat de barsten in het hout niet verder worden opengedraaid. En daarom draaien de wieken van een molen altijd linksom. (Grapje:) Ook in Engeland?? Jaa, ook in Engeland. Overal op het noordelijk halfrond van de aarde. Op het zuidelijk halfrond is het om begrijpelijke redenen juist andersom.

‘Iets zeldzaamst’ (door John van de Laar)

Toen veldwachter Egbert van den Hurk op 6 september 1833 overleed, moest op zoek worden gegaan naar een opvolger. Twee kandidaten kwamen in aanmerking, de 51-jarige Cornelus(sic) Gerritsen en Jan Gijsbert Lagerweij, 32 jaar oud.

Van eerstgenoemde kandidaat was bekend dat hij al eerder veldwachter was in Stiphout, daarna in Nuenen, Gerwen en Nederwetten en later in Gemert waar hij in alle opzichten voldeaan had. In 1828 werden hij en zijn vrouw 'vader en moe-

der' in het Roomsche weeshuis in Zwolle.

Het gemeentebestuur drong er bij Cornelus op aan te solliciteren, wat hij deed. In de aanbevelingsbrief die burgemeester Rietman aan de gouverneur van de provincie schreef, gaf hij onomwonden zijn voorkeur weer voor Cornelus en vroeg hem Cornelus te benoemen, omdat hij *“uit vroegere ondervinding een goed veldwachter is, en welke zich nooit aan dronkenschap pligtig maakt, het gene bij soortgelijke mensen iets zeldzaamst is, en gemakkelijk voor den dienst.”*

Noot: BHIC Den Bosch, Provinciaal Bestuur 1810-1930, toegangsnummer 17, inventarisnummer 703